

LÁTOGATÓBAN

■ Az évek óta folyó rekonstrukció, s a jubileumi események betetőzéseként új, állandó kiállítás nyílt a *Magyar Nemzeti Múzeumban*. A csaknem egy évtizedig nélkülözött régészeti bemutató kelt új életre, háromezer eredeti műtárggyal, amelyek nagy része a múzeum törzsanyagából származik, kiegészítve térképekkel, helyszínrajzokkal, grafikus ábrázolásokkal, ruharekonstrukcióval, viseletbe öltöztetett bábukkal. Mindez korszerű technikai-technológiai megoldásokkal, különleges világítással,

tője az idén magyarul jelenik meg, jövőre angolul és németül, később franciául és oroszul is.

Miként a tárlat címe is utal rá,

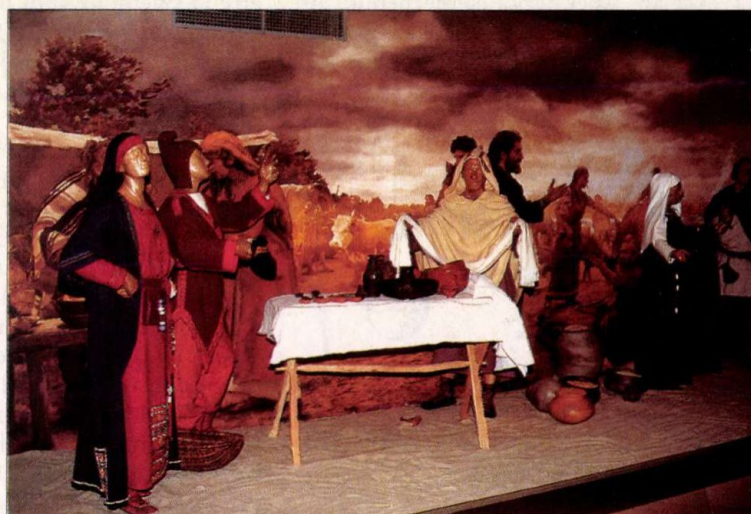
Kelet és Nyugat határán – A magyar föld népeinek története Kr. e. 400 000 – Kr. u. 804

a nem mindennapi látvány időhatárai négyszázezer évet ölelnek át – a vértesszőlősi ősembertől az avar birodalom bukásáig, az őstörténet kezdetétől a historikus időkig, az őskőkort és lakóját megelevenítő barlangtól a tiszafüredi avar temetők sírleteiig, avagy – képletesen – a ma Bécsben ör-

mamutfoglemez, és még inkább a díszített állatfogakból, csontból, csigahéjakból készült ékszerek.

A második időintervallum – és terem

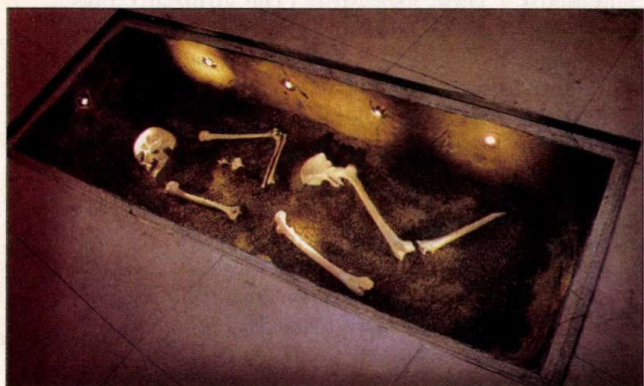
audio-video rendszerrel, filmbetétekkel, érintőképernyős multimédiával, a korok hangulatát idéző háttérzenével, mindenekelőtt a nagyközönségnek szólóan, a gyerekek számára is közzétett információkkal, ám a legújabb tudományos eredményeket szintén felmutató rendezésben. Úgy is, hogy a gyengén látók számára letapogatható replikákat állítanak ki, s hangos vezetővel irányítják őket. A bemutató veze-

zött nagyszentmiklósi kincsig. Nyolc teremben *nyolc egységbe foglalva* ismerhetjük meg a Kárpát-medence régmúlt történetének dokumentumait.

Egy barlangból indul az időutazás, az *őskőkorból és az átmeneti kőkorból*, a Kr. e. 400 000-től 6000-ig terjedően. Térségünknek olyan különleges régészeti leletei láthatók itt, mint a *vértesszőlősi ősember* keze munkái, a kovakőből, kvarckavicsból készült hasogatók, kaparók, a két magyarországi Neander-völgyi embermaradványokat is őrző *Subalyuk-barlangból* és a *Remete Felső-barlangból* való pengeszerű eszközök. A középső őskorból már olyan tárgyakat is ismerünk, amelyeknek nem volt gyakorlati funkciójuk, minden bizonnyal mágikus szerepük lehetett. Ilyen a *Tátán* előkerült csiszolt

– a Kr. e. 6000-től 2800-ig datált *újkőkör és a rézkor*. E korszak legfontosabb régészeti lenyomatai a tartós települések, az oszlopos, agyagfalú házak, a csiszolt és átfűrt kőeszközök, az étetéssel tartóssá tett agyagedények, állatszobrocskák. Ehhez a korszakhoz kapcsolódik a fémművesség kiteljesedése, a nyersanyagok – arany, réz – cserekezelésének megszervezése. Az újkőr és a rézkor embereinek halottkultusza sok mindent elárul életmódjukról, kultúrájukról, a sírok pedig megannyi tárgyat megőriztek – ember alakú halotti urnákat, ékszereket, díszes ruhamaradványokat, élelem tárolására szolgáló edényeket, ember- és állatplasztikákat.

A *bronzkorban* – Kr. e. 2800-tól 800-ig – a társadalom változásait, a vezető réteg megerősödését szemlélteti a lakóhelyek, a temetők új szerkezete, a bronz és arany kincsleletek sokasága. Ennek a korszaknak két termet is szentel a kiállítás, lévén a Kárpát-me-

dence területén meglehetősen sok bronzkori emlék. Komplette telepet, egy úgynevezett *tell* telepet – *Jászdózsza-Kápolnahalom* – ismerhetünk meg, a település közepén álló halommal, a sáncokkal, a körülvevő árkokkal, lakóházakkal, számtalan agyagedénnyel, kő- és csonteszközzel, háztartási eszközökkel. Új távlatokat nyitott a kor emberének életében, közlekedésében, hadviselésében, kereskedelmében a *lóvontatású kocsi* feltalálása. Erre utalnak a *Törökszentmiklóson* fölélt kocsí, a százszámra előkerült csont zablapálcák és szíjelosztók.

A vaskor, a szkíták és a hallstatti kultúra - Kr. e. VIII. század - I. század vége - címet viseli a következő egység. A

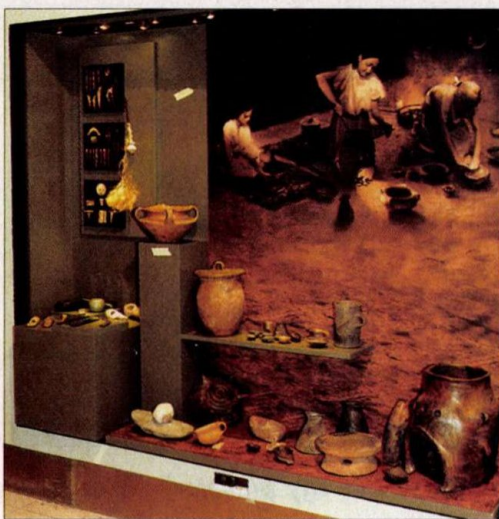
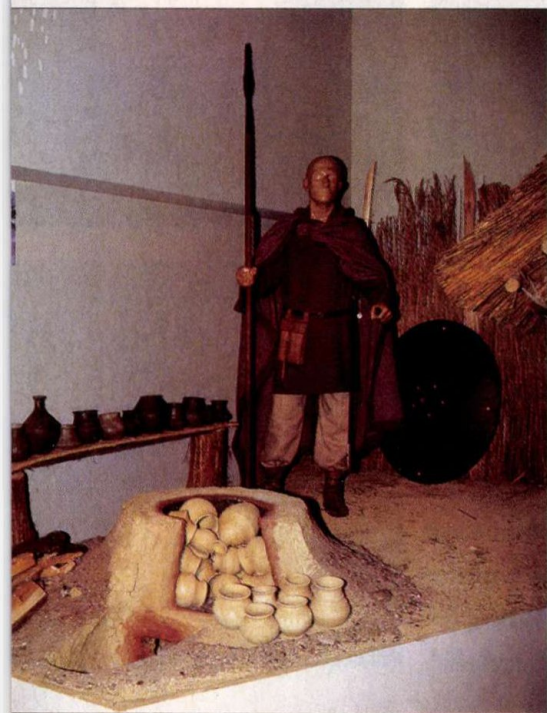
(Kr. e. 450 körül) Közép-Európában – midőn saját képére formálta a görög és az etruszk művészet motívumait – merőben új stílust honosított meg. Ilyen „magyar stílusú” vaskardokat, ékszereket, csontfaragványokat a *polgárdi* és a *sajópetri* ásatásokból láthatunk.

A római kor Kr. u. 6-tól Kr. u. 420-ig tartott.

Pannónia katonaságának és polgári lakosságának életéről meglehetősen sokat tud a nagyközönség, hiszen számos feltárt és körültekintően konser-

egy kisebb teremben az Aquincumban fellelt *Mithras-szentély* oltárai és falfestményei, s a római pénzverés emlékei. Ám a legújabb kutatásokat

vált, bemutatott római kori emlékeink, bemutatóhelyünk, múzeumunk van. A Nemzeti Múzeumnak is egy egész kőtárat megtöltenek a kincsei – az alagsorban kialakított *lapidáriumot*, valamint

illusztrálandó – és a Seuso-kincsek eredetével összefüggésben – kiállították a *Polgárdiban* talált ezüst *quadripust*, összecukható asztalt (ÉT 41. szám).

A korai népvándorlás idején - 420-tól 568-ig - hunok és germánok népesítették be a térséget, majd megjelentek a *gepidák* és a *langobárdok* is, hogy itt hagyják emlékeiket. A hunok harcmodoráról háromlű nyílhegyek, kétlű kardok, lándzsák, gazdagságukról pedig zsákmányolt aranypénzek, ékszereik tudósítanak. A gepidák kincsét – tízenegy súlyos aranymedált, tíz fibulapárt (ruhazáró díszűt) és aranycsészéket – *Szilágyosmlyén* találták meg.

Az avarok 804-ig tartó jelenléte zárja a kiállítást, megismertette a látogatót e különleges, Keletről menekült, ám utóbb Bizánccal szemben is harciasan fellépő nép életmódjával, politikai hierarchiájával, hitvilágával és művészetével. Azoknak az avaroknak a minden napjaival, akiknek örökébe a honfoglaló magyarok léptek...

K. M.

vasművesség elterjedése olyan technikai fejlődéssel járt, amely nemcsak a gazdaság, hanem a társadalom átalakulását is magával hozta. Az Alföld és az északi peremvidék a szkíta, a Dunántúl a hallstatti, majd a *kelta* kultúrkör része volt. A legtöbb információt e korszakról a temetkezések emlékei közvetítik, megannyi a mindennapi életre utaló lelettel, fegyverrel, kerámia- és ötvöztárggyal, s olyan látványos aranykincsekkel, mint a *besenyszögi* diadém, karperecek, fibulák, az *ártándi* aranylemez diadém, a *tápiószentmártoni* arany-szarvas, a *tiszavasvári* karperecek, arany ruhadíszek, a *csáktornyai* csónak alakú fibula, a *sárazd-regölyi* arany és ezüst ékszerek. A késő vaskori kelta kultúra

